

N:o 4.

Af Herr A. Adlersparre: om anvisande af anslag för åstadkommande af en fosterländsk krigsundervisning uti rikets offentliga skolor och undervisningsverk.

Ett vaksamt iakttagande af dagens förändrade förhållanden tillegnar sig det goda tiden frambringar, och gör det bästa det kan af dess brister, hvaremot svikna förhoppningar äro förbiseendets säkra skörd.

I likhet med alla andra länder måste äfven vårt fädernesland hafva en väpnad styrka, afsedd att hindra utländskt våld eller inblandning uti våra egna, andra stater icke förnärmande, inre angelägenheter. En väpnad styrka ega vi också, och under dess skydd hafva vi hitintills lyckats vidmagthålla ett aktadt anseende. Men vårt försvarsverk, ehuru en storartad skapelse, är, hvad anordningarne vidkomma, ett barn af en längesedan förfluten tid, och århundradens förändrade förhållanden hafva gjort att krafter, som fordom inneburo tillräcklig säkerhet, numera icke kunna anses betryggande. Vi äro icke mer jemnstarka med våra grannar. Icke heller hafva vi nu, såsom förr, den förmur af besittningar på andra sidan Östersjön, som skyddade moderlandet från direkta anfall. Ingen af våra grannar egde då, såsom nu, ångflottor, medelst hvilka han kunde slå brygga öfver Östersjön och under loppet af några timmar hitföra härar för att på olika ställen af vår kust i tusental oss anfalla. Deremot hafva vi nu, hvilket icke tillförne var förhållandet, skyldigheten att bevaka vigtiga intressen vid det nordliga vesterhafvet, samt, hvad mer är, fria samhällsformer med en framåtgående laglig utveckling; men dessa sednare, hvilka smitta och i sitt kölvatten alltid draga med sig ett utmanande öfvermod, äfvensom de förstnämnda, de isfria hamnarne, hvilka för en utåt riktad politik vore klenoder, kunna förr eller sednare blifva, om de ej äro, lockelser till våld i afsigt att qväfva eller eröfra. Se vi oss vidare omkring, finna vi derjemte, att i Europas flesta länder anses säkerheten icke numera betryggad eller eröfringslystnadens behof tillfredsställda med att beväpna blott en särskild, jemförelsevis fåtalig samhälls-

klass, en stående armé, rekryterad ibland landets lägre arbetare, utan är det nu en allmän politisk sträfvan att skapa ett beväpnadt folk, omfattande hela den manliga befolkningen, äfven vetenskapernas och industriens mest bildade män, hvarigenom krigsmagten icke blott erhåller ett ökad antal stridbara armar, utan ock i sig upptager hela folkets koncentrerade vilja, dess handskicklighet, kunskaper och intelligens, och sålunda, till oförberedda grannars våda, mångdubblar sin styrka.

Dessa yttre, för oss ogynnsamma, förändrade förhållanden, hvilka erfordrat ett hundraårigt utvecklingsarbete, hafva icke uti våra egna inre åtgöranden för bestryggandet af vår säkerhet, framkallat nya krafter, motsvarande det ökade behovet. Tillfredsstälde med hvad hädangångna släkten utarbetat i öfverenstämmelse med dåvarande förhållanden, och gifvande alltför ringa vikt åt hvad tiden utomkring oss frambringat, synas traditionerna hafva varit det hälleberg, hvarpå vi förnämligast byggt vår säkerhet; men att endast se tillbaka och för öfrigt stå still, eller nära så, har vållat mångt folks olycka, och är den kinesiska vägen utför det lutande planet. Vi lefva i en tid, som börjar tåla sanningen i allt, och då är det en pligt, enär det för fäderneslandet är till gagn, att äfven våra försvarsangelägenheter i denna anda vidröras. Det kan icke nog ofta framhållas, huru jemnvigten är störd emellan hvad vårt försvar erfordrar och hvad vi för detsamma nu kunna påräkna, samt å andra sidan, hurusom vi kunde blifva trygga, om våra slumrande krafter väcktes, hvilket endast beror på förbättrade anordningar. Vår militära uppgift är hädanefter, enligt den öfvervägande opinionen inom landet, uteslutande att bereda oss för *försvaret*; dock icke såsom det hette förr, att på Tysklands slätter bevaka Sveriges intressen, utan ett hemmavarande försvar, till det väsendtligaste ordnad mot direkta anfall från vår mäktigaste granne. Men denna granne är en stormagt, ännu ung och eröfringslysten och stark i tron på sin historiska marsch åt vesterhafvet. Han eger krafter att nära nog samtidigt på flera punkter oss anfälla. Gent emot honom hafva vi en blottad kust, tvåhundra mil lång och försedd med mer än femtio för transportflottor tillräckligt djupa och säkra hamnar, af hvilka endast några bland de viktigaste kunna af oss så befästas eller med vår flotta skyddas, att de för en fiende blifva otillgängliga. Derjemte är det den angripande, icke den försvarande, som bestämmer stället och tiden för anfallet, hvarföre oss icke lär medgifvas hvarken att få veta landstigningspunkterna, förrän de redan äro befästade depoter, eller tid efter krigsförklaringen att dana nya soldater. Äfven om det härtill skulle kunna sägas, såväl på grund af fakta som af grannlagenhet och välvilja, att denna mäktige granne är den fredligaste af alla magter; det han aldrig visat benägenhet att utvidga sina gränser eller ingripa uti andra staters angelägenheter; att hans blickar icke af någon manande finger varit riktade åt vester såväl som åt söder och öster; och att han, så långt historien går tillbaka, för oss varit den oegennyttigaste vän, äfvensom icke heller han, å sin sida, egde hägkomster, som berättigade till misstro eller tvifvel på våra fredliga försäkringar m. m. — äfven om allt detta vore förhållandet, och det således emellan honom och oss nu

funnes en säker och oblandad tro på ömsesidig pålitlighet, så är han dock, såsom förut blifvit nämndt, en stormagt, är ännu ung och kraftig, samt oss nära inpå lifvet, och det kan hända, om än för en och annan otroligt, att i spetsen för hans styrelse komma män, hvilka till grannländers våda, oförmodadt gripas af ärelystnad och eröfringsbegär. Blott denna möjlighet, som ju icke kan bestridas, bör vara nog för att hindra oss falla i en sådan villfarelse, det vi skulle kunna låta våra högsta intressen och vår välfärd bero af menskligt godtycke eller nyck, och ej behöfde ordna något försvar, likasom skulle en kärleksrik försyn, vårt arbete förutan, bevaka våra gränser och blifva vårt skydd.

Med alla dessa för handen varande förhållanden, hvilka i våra beräkningar böra och måste intagas, synes det nästintill obestriddigt, att det antal vapenöfvade män, våra militära institutioner nu oss erbjuda, icke är tillräckligt. Huru vi än, i händelse af anfall, å vår långa bevakningslinie må hafva fördelat eller koncentrerat våra föga mer än trettiotusen man reguliera trupper, reducerade genom tjänstgöring i garnisoner och depoter m. m., samt hundratusen beväringar, hvilka till större delen äro utan befäl, är det antagligt, att de alltid skola möta en fiende, till antalet dem öfverlägsen. Och när de med honom sammanträffa, hvilket skådespel finge ej historien då att anteckna. Af brist på krigsundervisning, så vidt det beror på våra officiella anordningar, och följaktligen okunnige uti allt hvad till försvaret hör, förblefve det stora flertalet af Sveriges manliga befolkning ur stånd att fatta egna vapen, eller att upptaga de fallnes, för att ila våra fåtaliga trupper till hjälp och fylla deras glesnande leder. Svenske män nödgades stå med armarne i kors och åse, hur blott en liten bråkdel af Svenska folket försvarade sitt fädernesland och, enligt mensklig beräkning, dukade under för öfvermagten.

Det är dock icke endast antalet, som är otillräckligt. Våra reguliera trupper, uteslutande rekryterade ur landets lägre arbetsklass, hafva icke, befälet undantaget, den individuella tankeodling och intelligens, som är så väsendtlig för nutidens krigföring, ej heller ega de, oaktadt många förtjenster, en så fulländad militärisk rutin, att det om dem kan sägas, det deras öfverlägsenhet såsom soldater ersätter bristen uti deras antal. Den redbara karakteren och de öföfderfvade goda sederna böra uppskattas högt, men finnes der icke krigsvana och icke heller intelligens, äro dessa dygder slöa vapen, hvarmed man svärligen bortjagar fiendtliga gardesbataljoner. Beväringen åter, dessa soldater blott till namnet, eger af krigaryrkets vetande och anda hvarken mer eller mindre, än hvad man kan förvänta af män, hvilka aldrig riktat tanken åt krigarens pligter, förrän de, efter flerårigt arbete i borgerliga näringar, upptagas till inalles trettio dagars exercis. Om denna deras krigsundervisning, i fall den förtjenar detta namn, icke i de flesta fall kan anses såsom en skrift i sanden, är den dock för kriget till föga gagn, så vida icke dessa råa elementer, innan de emot fienden föras i elden, ytterligare undervisas och öfvas. Men just denna tanke, berättigad som den är, att i depoter krigsbilda beväringen, sedan krigsfacklan redan är tänd, är å vårt beväringssystem det röda

märke man å delinqventen fäster när han utledes för att arkebuseras. Vår tids fält-herrar hafva tagit tigern till förebild. Med ett oförutsedt språng kasta de sig öfver sitt rof, och med odjurets snabbhet och styrka fullfölja de angreppet. Frihetens timmar blifva då snart räknade för den anfallne, som låtit sig öfverraskas och ej under freden skapat en stridbar befolkning, från hvilken till den reguliera arméen, i mån af behof, utströmma vapenföre män, hvilka ersätta de fallne, och sålunda göra möjligt att utan uppehåll fortsätta striden, intilldess det blir den utmattade fienden, som, väckt ur drömmen om sin historiska mission, slutligen ber om barmhertighet. I motsatt fall och innan undervisningen i depoterna ens hunnit ordnas, är den anfallne slagen och nedtrampad, och hans land eller stycken deraf oåterkalleligen förklaradt för den segrande statens geografiska fulländning.

Äro dessa teckningar sanna, hvilket svårligen skall kunna jäfvas, må man icke kalla obefogad den inom landet rådande oron öfver otillräckligheten uti våra nuvarande försvarskrafter. Om än åsigterna, huru bristerna böra afhjelpas, äro skiljaktiga och synas mer eller mindre outredda, sammanträffa dock nästan alla deruti, att för fäderneslandets försvar hvarje Svensk man bör kunna bruka vapen, samt att undervisningen deri bör börja i skolan. Denna tanke, framtingad af tidens vådor, är ingaluunda ensamt militärens eller skolmännens, ej heller publicisternas, eller någon särskild samhällsklass, utan är en öfvertygelse hos hela folket uppifrån och nedåt, eller tvärtom, och må icke undanskjutas, såsom vore den ett dunkelt, vilseledande irrsken, utan måste behandlas såsom den verkliga är, nemligen en varm, klar, fosterländsk ingivelse, fast och oemotståndlig. Och att den härleder sig från det rättas ursprung, torde äfven vara lätt att visa.

Ingen lär vilja förneka, att det vore en fördel, om den för samhällets bestånd nödvändiga soldatbildningen, eller någon del deraf, kunde åvägabringas utan att störa utöfningen af de borgerliga yrkena. Detta mål ernås i den mån, soldatens förberedande krigsundervisning undångöres i skolan.

I minnet rotfästas bäst de kunskaper, som inhemtas under yngre åren, hvarföre det äfven ur militärisk synpunkt vore en fördel, om något af soldatens krigsundervisning honom tilldelades i skolan.

Endast under krigstid äro vapenöfningar ensamt tillfyllest för en rationel soldatbildning, hvartill jemväl fordras en militärisk karaktersdanning, hvilken under fredstid i viss mån måste blifva theoretisk, och är lättare att bibringa gossen och ynglingen i skolan, än den i näringarne redan hårdnade mannen.

Af än mer vigt är det, att om fienden beträder vår jord och är i antalet öfverlägsen vår aktiva armé, som bör vara liten men god, kunna våra fåtaliga trupper erhålla en kraftig hjälp från den manliga befolkningen, i den mån skolan lyckas meddela en allmän krigsundervisning.

Slutligen må icke förbises huru krigsundervisningen skulle hos skolungdomen befordra ordning och disciplin, och att vapenöfningarne företrädesvis för det

uppväxande släktet medföra en gagnelig kroppsutveckling, samt äro uti skolan nödvändiga för att, såsom en hvil, omvexla med den stillasittande bokläsningen.

Dessa skäl, många andra att förtiga, synas vara nog för att ådagalägga, det under alla förhållanden och oberoende af arméens nuvarande eller blifvande organisation, eller af försvarsverket för öfrigt, är och blir krigsundervisningen i skolan en riktig tanke.

Så vidt det begränsade utrymmet uti en motion nu medgifvit, anser sig motionären härmed hafva anfört på hvad grund han står, då han föreslår Riksdagen att taga första steget till *en fosterländsk krigsundervisning* uti rikets offentliga skolor och undervisningsverk.

För att förekomma den emot motioner vanliga invändningen, att de ej äro utredda, icke gifva någon praktisk ledning för omdömet eller visa på hvad sätt de i verkligheten skulle kunna utföras, att de icke ens hafva någon allvarlig mening m. m., är det äfven nödvändigt att, vidlyftigheten till trots, med några ord i detalj antyda, huru en fosterländsk krigsundervisning, enligt motionärens förmenande, skulle kunna och borde tillämpas.

Folkskolan är här vid lag den viktigaste, enär den upptager större delen af landets manliga ungdom. Dessa skolors stora antal draga dock med sig ekonomiska skäl, hvilka, åtminstone för närvarande, hindra staten att i dem införa vidsträckt undervisning, än hvad folkskoleläraren utan biträde må kunna uppfylla. Ingen kännbar uppoffring blefve det dock, om uti hvar och ett af folkskolans seminarier upptoges den krigsundervisning, som enligt det följande uti folkskolan skulle meddelas. Till en början borde gossen vänjas vid en rak och otvungen kroppsställning samt att efter kommando göra vändningar och olika slags marscher. En daglig öfning i dessa enkla rörelser, omvexlande med läsning och fristående gymnastik, skulle för en lång framtid lära dessa blifvande män icke blott en del af rekytexercisen, utan jemväl den icke ringa konsten att snabbt uppfatta och verkställa kommandoord, samt att kunna lyda befallningar utan att deraf förödmjukas eller befinna sig illa; hvarförutan en trupp med vapen i hand är en vanmäktig folkhop, icke soldater. Hvarje skola borde från statens förråder erhålla 2:ne musköter, utan bajonett och af hvilken modell som helst, men för lätthandterlighet afkortade till karbinlängd, samt försedda med tidsenligt sigte och korn. Med dessa musköter till en början hvilande i träklykor eller på sandsäck, skulle gossen läras att rikta, att utan lutning å vapnet hålla sigte och korn öfverens med målet, samt att detta sednare och ej de förstnämnde är det hvarpå blicken bör vara fästad m. m. De äldre gossarne, hvilka erhållit mera styrka i armen, skulle derefter utan stöd intaga en fri anläggningsställning, och vänjas att med stadig arm och hand rikta på höjda och sänkta mål m. m. På en uppmätt linie borde afståndsbedömanden öfvas, och undervisning lemnas, hur sigte och korn för de olika afstånden skola begagnas. Genom trägen öfning uti hvad här blifvit antydt, hvartill icke saknas tillfälle under en flerårig skolgång samt hvarom icke heller kan sägas att den lig-

ger utom skollärarens eller lärarinnans förmåga att meddela, och utan att skott lossas, har, enligt hvad erfarenheten vid skjutskolar visat, i många fall ganska god träffsäkerhet ernåtts, och alltid en god grund för densamma blifvit lagd. Den för seminariernas manliga elever redan införda gevärsexercis, omfattande några »handgrepp», är visserligen gagnelig, men vid sidan af grunderna för målskjutning af underordnad vikt. Fullständigare vore det, om undervisningen upptog äfven sjelfva målskjutningen, men i folkskolan skulle denna öfning föranleda ej obetydlig kostnad och fara. Hvad beträffar laddningen men nutidens bakladdningsgevär och metallpatroner, är den så enkel att den på några minuter kan inläras, hvarföre försakelsen af undervisning häruti icke är stor. Dessutom står det kommunen alltid fritt, att efter råd och lägenhet utvidga exercisen, äfven till målskjutning.

Men den bästa skytt och tillika den i gevärsexercis skickligaste kan för öfrigt vara, i militäriskt hänseende, så ouppodlad och rå, att ej säga en sådan pultron, det han blefve den sämsta ibland soldater. För att kunna uppfylla krigets fordringar, måste man veta hvaruti de bestå, och derjemte ega ett sinne så ordnad, att det vid tanken på fäderneslandets försvar hänföres af krigarens pligter. Folkskolans krigsundervisning måste därför omfatta äfven en militärisk karaktersdaning. Uti gossens minne bör inskräpas, att den som eger helsa och krafter, men icke beredvillighet att uppträda såsom soldat, när fienden angriper fäderneslandet, icke förtjenar att räknas bland män; att tydliga befallningar utan dröjsmål måste verkställas; samt att för en nutidens soldat det icke är nog att endast kunna lyda, utan måste han äfven kunna tänka, och i saknad af order, efter eget omdöme handla. Gossen bör läras, att seger vinnes medelst häftiga och förnyade anfall, genom att vara lugn i faran, ståndaktig i motgången och tålig under försakelsen; att en soldat aldrig bör vara vild som ett oskäligt djur; att han äfven under den hetaste strid måste tänka, se och höra; att ehuru modet är soldatens bättre del, bör han tillika kunna vara listig, förslagen och smygande, samt det oakadt alltid förblifva en redbar kamrat, den trognaste undersåte och ett säkert stöd för lagar och författningar o. s. v. Först och sist bör gossen undervisas, att renlighet och goda seder äro soldatens bästa prydnader, samt att om han rätt vårdar sin kropp, har han intet att frukta af fältlifvets mödor.

Det är dock icke tillfyllest, att skolan lärar hur fienden besegras. Eger icke krigaren ett fosterländskt hjerta, kan han för fäderneslandet blifva till mer skada än gagn. Skolans uppgift måste framför allt vara att i gossen ingjuta kärlek till fäderneslandet och att lära honom hans fosterländska pligter, af hvilka den främst bör framhållas, att när fäderneslandet anfallas, är det hans skyldighet att lemna hus och hem, och beväpnad uppträda till dess försvar. Hvarje gång muskötén sättes i hans hand, bör han påminnas, att detta sker endast för att göra honom duglig till att försvara fosterlandet, hvilka ord så ofta böra upprepas, att fosterlandet och muskötén för honom slutligen bli va tvänne oskiljaktiga begrepp. Hans unga sinne bör derjemte värmas med berättelser ur Svenska historien om vår Engelbrecht, Sturarne, Gustaf Eriksson Wasa, Magnus

Stenbock, Carl XII m. fl. Så ung han än är, kan och bör hans kärlek till fäderneslandet äfven dermed väckas, att han upplyses om det goda vårt land oss erbjuder; att med flit och omtanke ingen behöfver lida nöd; att lagen icke i något land skipas rättvisare; och att vi med våra fria institutioner kunna på laglig väg ytterligare förbättra våra förhållanden m. m. Å andra sidan bör skolan äfven framhålla, hvad som skulle blifva vår lott, om fäderneslandet eröfrades, hurusom fienden nog proklamerade glänsande löften, men att verkligheten blefve bittra förödmjukelser, utskrifningar, förtryck och orättvisor, samt slutligen ett skoningslöst utrotningskrig emot religion, seder, språk och allt hvad Svenskt vore. I hvarje skola borde Svenska flaggan finnas. För gossen skulle förklaras, huru det som i sig sjelft är litet, för oss kan vara stort; att utan en allmän anslutning till vissa känslor och begrepp, för hvilka nationalflaggan är en sinnebild, ingen styrelse eller stat i längden kan bestå; att det härvid är en hjälp, när ögat ser hvad hjertat bör ega; att vår flagga är för våra fosterländska känslor en sådan hjälp och ett sådant stöd; att hon är en sinnebild af vårt fädernesland, vår ära, trofasthet, frihet och oberoende, och af Svenskt herravälde öfver Svensk grund och det vatten oss omsluter; samt att det är af dessa skäl vi böra älska och vörda den Svenska flaggan. Till gossen bör äfven meddelas, hurusom långt före den kristna tidsräkningen den blå flaggan fördes å nordens drakskepp; att den blå färgen betyder trofasthet, och att den gula, som vår flagga bär, föreställer det gyllene kors, hvilket sedan äldsta tider i norden be-tecknat ära, styrka och herravälde; samt att hennes trenne uddar äro sinnebilderna af den magt, som fordom troddes beherrska hafvet och dess stormar. Om derjemte Svenska flaggan i skolrummet alltid vore synlig, blefve hennes stora minnen i gossens hågkomst för all framtid sammanväfda med hans barndomsminnen, och hon äfven derigenom älskad. Slutpunkterna skulle blifva: att vår flagga icke får af någon fiende vidröras; att inga förorättande ord om henne få yttras; samt att när fäderneslandet anfallas, är det omkring vår blågula flagga vi skola samlas och med henne segra eller falla.

Den är nästan oförklarlig den likgiltighet, som hos oss härvid synes vara rådande. I andra länder, på folkets stora högtidsdagar, svajar framför hvarje hus landets nationalflagga, och man kan ej undgå att, vid åsynen af hela städer sålunda klädda uti fosterländsk färgprakt, känna att der bor ett folk, starkt och okuffigt genom sin stolta nationalkänsla. Något dylikt ser man aldrig hos oss och erfar icke heller samma känslor. Och då äfven bland våra trupper den blågula fanan numera är osynlig, må det icke förtänkas, om hjertat gråter bittrare tårar än ögat förmår. I Svensk vältalighet kallas vår treuddiga flagga, som talar endast ärans språk, för den »tretungade»; och den Svenske artisten har man sett teckna henne upp- och nedvänd. Vid ett beväringsmöte sistlidne sommar frågade en kapten sitt kompani, om någon af dem kunde beskrifva Svenska flaggans utseende. En del svarade med att fråga hvad en flagga vore, somliga sade att hon var röd, andra grön, några hvit o. s. v., och af 114 beväringsynglingar visste endast fem att hon var blå med ett gult kors.

Svenska flaggan blåste dock nära derinvid, på ett schweitzeri, och tillfrågade hvilken flagga det var, svarades: det är hotellflaggan.

En sådan obekantskap med vår betydelsefullaste symbol bör icke få fort-fara, ty den kan blifva vådlig. När meningen icke är att i skolan uppfostra emigranter eller dana ett kosmopolitiskt folk, som utan smärta skulle kunna upplösas och skingras, synes det nu vara hög tid att våra skolor och undervisningsanstalter öfvergifva sin, i nationelt hänseende, alltför neutrala hållning, och lyfta sig till en mera bestämd klar och ren Svensk anda och riktning. En fosterländsk krigsundervisning vore ett stort steg åt detta mål. Rätt tillämpad skulle den icke blott stärka sinne och kropp, anslå och höja känslorna samt utvidga begreppen, utan ock skapa fosterländska män, hvilka med tillgifvenhetens band förblefvo fästade vid fäderneslandet och alltid vore redo att för dess väl offra sina bästa krafter.

Uti elementarläroverken kunde krigsundervisningen erhålla en något vidsträcktare tillämpning. Det är också af vikt att så sker. En fosterländskt sinnad befolkning, undervisad uti försvarets fordringar, vore i stånd att på egen hand göra den fiende, som vågat landstiga på vår fädernejord, betydlig skada och oro, samt, om icke omöjliggöra hans framträngande, likväl försvåra detsamma, till dess våra reguliera trupper hunne anlända. Men dervid fordras mer än de kunskaper, folkskolan enligt det föregående skulle utdela, nemligen bruket af musköten och den militäranda, som inser behovet af att lyda. Finnas icke ledare, hvilka veta huru de samlade krafterna böra ordnas och begagnas, blefve en beväpnad befolkning icke till mycket gagn. Uti elementarläroverkens högre klasser borde utsädet till denna befälskunskap nedläggas. Vidlyftig behöfde kursen icke blifva och icke heller störa den öfriga undervisningen, utan blefve snarare en helsosam vederqvickelse och en häfstång att lyfta sinnet till ökad förmåga i de öfriga studierna. Vore det äfven nödvändigt, för utrymmet åt krigsundervisningen, att utesluta ett och annat af den nuvarande läsningen vid våra elementarskolor, så blefve helt visst en dylik reduktion icke till någon synnerlig skada för ungdomens blifvande duglighet. Å andra sidan är det fäderneslandets rättmätiga fordran, att ynglingar, hvilka utaf staten erhålla fri undervisning, af erkänsla härför egna några dagar åt en af fäderneslandets viktigaste angelägenheter, nemligen dess försvar. En sådan tacksamhetsgärd vore blott en pligt.

Hvarje bemedlad gosse borde vid inträdet i elementarskolan medföra sitt eget exercisgevär, af den modell som redan genom enskild omtänksamhet framkallats, dock utan bajonett, enär denna i skolan är till ingen nytta, men ökar gevärets tyngd och i mer än ett hänseende kan göra skada. Kostnaden blefve ganska ringa, särdeles som vid slutad skolgång geväret kunde afyttras till i skolan inträdande gosse. Åt de obemedlade gossarne torde gevär kunna anskaffas af medel från terminsafgiftskassan. Uti elementarskolans lägre klasser skulle samma krigsundervisning meddelas, som i det föregående blifvit antydt för folkskolorna, samt dertill gevärsexercis, äfvensom en förenklad bataljonsexercis, hvori alla klasserna, de båda

de båda lägsta måhända undantagna, gemensamt borde deltaga, och befälsplatserna turvis tilldelas ynglingarne i de högre klasserna. Uti 6:te klassen skulle börjas med en theoretisk kurs i den del af krigföringen, som kallas lilla kriget, hvilken, med några enkla tillägg, borde fortsättas i den 7:de. Denna undervisning skulle dock icke så utsträckas, att dermed afsåges en fulländad officersbildning uti denna del af krigskonsten, utan borde blott upptaga några anordningar för det lokala försvaret och inalles omfatta: huru ett bröstvärn uppkastas; hvilka materialier som der-till kunna användas; den fördel bröstvärn medföra, samt huru de böra anfallas och försvaras m. m.; äfvensom om förhuggningar, skottgropar och minor m. m. Vidare: betydelsen af defiléer; huru de försvaras och angripas; försvaret vid öfvergången af floder och vattendrag; angrepp och försvar af byar och enstaka byggnader samt truppers bevakning under marcher och kvarter m. m. I förening med några enkla exempel ur krigshistorien, borde detta blifva 6:te och 7:de klassernas theoretiska krigsundervisning, och erfordrade ej mer tid än högst en timme i veckan under några månader af året.

Krigsundervisningen finge dock icke stadna vid elementarläroverken. Med mindre den äfven upptoges vid våra universitet, blefve systemet icke helt, eller för fäderneslandet till fulla gagneligt. Men då allt icke kan ske på en gång, om det skall göras väl, bör krigsundervisningen uti de förberedande skolorna några år hafva varit tillämpad, innan den börjar vid universiteten, hvarföre icke någon tid nu bör egnas åt dithörande detaljer.

Icke heller vid universiteten skulle denna undervisning upptaga så mycken tid eller så utsträckas, att den ens erhöle skenet af att meddela en verklig officersbildning sådan denna nu för tiden bör vara. Det oaktadt komme den dock, om den med aldrig så liten intelligens meddelades, att i förening med vapenöfningarne icke blott befordra raskhet, ordning och disciplin, utan ock för ungdomen blifva ett nöje samt ett kraftigt frö till framtida studier och eftertanke. Utan att vi derigenom blefve ett krigiskt folk, eller vådliga för våra grannar, och långt ifrån att förledas till vanvård af vår handel och industri eller vetenskap och konst, hvilka alltid blomstra under en betryggad säkerhet, skulle vi i ordets ädlaste bemärkelse blifva ett militäriskt folk, som ingen fiendtlig magt vågade vidröra. För ett ringa statsanslag frambringades äfven en annan nationalvinst, som kanske också skulle blifva af oberäkneligt värde. Derigenom att hvar och ett af våra högre elementarläroverk, trettioett till antalet, erhöle en officer såsom militärlärare, och om ombyte härvid skedde hvar 3:dje eller 4:de år, finge ett stort antal af arméens officerare en gagnelig sysselsättning inom eget yrke, samt en ännu vidsträcktare nytta genom dagligt umgänge med skolans kunskapsrike och mångsidigt bildade män; hvarjemte äfven dessa sednare, såväl som den studerande ungdomen, skulle röna ett helsosamt inflytande af den gemensamma tjänstgöringen med arméens raska och dugliga officerare. Militäryrket blefve icke då, så uteslutande som tillföre, en ifrån folket särskild samhällsklass, med anspråk att ensam förstå grunderna för lan-

dets försvarsangelägenheter. Å andra sidan skulle allmänna opinionen inom landet, bättre än hvad nu är fallet, blifva i stånd att rätt uppfatta krigskonstens stora vikt och verkliga betydelse, samt finna, att den icke, såsom mången nu synes tro, inskränker sig till gevärs- och bataljonsexercis. Man skulle inse, att militäryrket, liksom hvarje annat yrke, måste hafva män, hvilka uteslutande egna sig åt detsamma, och att, utan en sådan fördelning af arbetet, det icke vore möjligt hålla uppe landets militära ståndpunkt i jemnhöjd med tidens krigsvetenskapliga och praktiska fordringar, eller att hos oss finna någon källa, från hvilken hela folket kunde hemta den militäranda och kraftiga fosterlandskänsla, detsamma bör ega, och hvarför utan ingen liten stat, vid sidan af en ärelysten stormagt, kan påräkna någon varaktig säkerhet. Med andra ord, man skulle inse nödvändigheten för vår krigsorganisation, att under alla förhållanden ega en *stam*, och att denna *stam*, som bör vara liten men god, i förening med en krigsbildad *milis* och ett ordnadt *ortförsvar*, är en treenighet, som regering och folk förr eller sednare måste erkänna.

Den kostnad tillämpningen af denna nu föreslagna krigsundervisning skulle medföra, blefve, jemförd med frukterna den frambringade, ganska obetydlig. Vid folkskolans seminarier för de manliga eleverna skulle det kunna vara nog med att uti instruktionen för gymnastiklärarne föreskrifva, det vapenöfningen toge den riktning, som i det föregående rörande folkskolan blifvit antydd, samt att samma undervisning anbefalldes vid folkskolans lärarinne-seminarier. Men då öfningarne med muskötén, äfvensom de gymnastiska rörelserna, böra komma i likställighet med skolans öfriga ämnen, så att timmarne ej blefve dem styfmoderligt tilldelade, samt då undervisningen uti grunderna för målskjutning och uti afståndsbedömande m. m. fordrar något mer intelligens än att lära de gevärshandgrepp, som vid seminarierne för de manliga eleverna nu äro auktoriserade, och vid lärarinne-seminarierna icke någon sådan undervisning för närvarande finnes, så synes billigheten påkalla, att det ökade arbetet medbringade någon löneförhöjning. Om denna löneförhöjning åt seminariernas gymnastiklärare, hvilka det ålåge att undervisa uti de nu föreslagna öfningarne, blefve 200 R:dr, erfordrades för folkskolans sju lärare- och tvenne lärarinne-seminarier ett årligt statsanslag af 1,800 R:dr R:mt.

Uti aflönings-staten för hvarje högre eller sjukklassigt elementarläroverk, äfvensom för Nya elementarskolan samt Clara elementarläroverk med Stockholms gymnasium, erfordrades en tillökning af 600 R:dr såsom arvode åt en från arméen kommenderad officer, hvilken skulle undervisa uti gevärs- och bataljonsexercis samt grunderna för målskjutning, äfvensom 6:te och 7:de klasserna uti de theoretiska kurser krigsundervisningen der skulle omfatta. Då dessa läroverk äro 31 till antalet, blefve härigenom den sammanlagda ökade kostnaden 18,600 R:dr R:mt.

Vid de öfriga elementarläroverken skulle det tillhöra gymnastikläraren att meddela den krigsundervisning, som enligt det föregående borde tillkomma folkskolan, samt derjemte gevärsexercis. I öfverensstämmelse härmed borde hans lön ökas med 100 R:dr, der lärjungarnes antal öfverstege 25; med 200 R:dr, der antalet vore 100

eller derutöfver; samt med 300 R:dr, när antalet uppginge till 200, i hvilket sednare fall han tillika skulle undervisa uti bataljonsexercis. Denna löneförhöjning åt gymnastiklärarne blefve inalles 4,500 R:dr R:mt.

Den ordinarie statsutgiften för folkskolorna och elementarläroverken skulle alltså ökas med sammanlagdt 24,900 R:dr R:mt.

Dessutom erfordrades tvenne tillfälliga extra statsanslag, nemligen för anskaffning af lämpliga läroböcker, äfvensom för apteringen af de förutnämnda musköterna. Sälunda borde anslås till Kongl. Maj:ts disposition för år 1870 inalles 3,000 R:dr till premier åt författare af de bästa läroböcker för krigsundervisningen i folkskolan och elementarläroverkens lägre klasser, samt för den theoretiska krigsundervisningen uti de sjukklassiga elementarläroverkens tvenne högsta klasser; äfvensom ett reservationsanslag af 4,000 R:dr för apteringen af de gamla musköterna, hvilka från arméens och flottans förråd torde kostnadsfritt kunna erhållas. Svenska flaggan finge tills vidare anskaffas genom fosterlandskänslan inom kommunen och i mån af denna sednares tillgångar.

På de i det föregående framlagda grunder hemställes alltså vördsamt, att Riksdagen måtte anvisa:

1:o) 24,900 R:dr, att från början af nästinstundande statsregleringsperiod och tills vidare utgå efter här ofvan angifna fördelning, nemligen: till löneförhöjning åt dem, hvilka i folkskoleseminarierna undervisade i vapenföring och gymnastik 1,800 R:dr; till arvoden à 600 R:dr åt de officerare, hvilka från arméen kommenderades för att i de högre elementarläroverken meddela praktisk och theoretisk krigsundervisning 18,600 R:dr; samt för den i de lägre elementarläroverken afsedda krigsundervisningen 4,500 R:dr;

2:o) 3,000 R:dr att för år 1870 ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till premier för författandet af de bästa läroböcker för krigsundervisningen i folkskolan samt elementarläroverkens högre och lägre afdelningar; samt

3:o) ett reservationsanslag af 4,000 R:dr, att likaledes för år 1870 ställas till Kongl. Maj:ts disposition, för att efter behof användas till omkostnader för den ifrågasatta apteringen af musköter af äldre modell.

Derest Riksdagen pröfvar skäligt denna vördsamma framställning bifalla, torde Riksdagen i sammanhang dermed finna godt besluta, att till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse i ämnet.

Stockholm den 21 Januari 1869.

A. Adlersparre.